

14
31

Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Кафедра українського прикладного мовознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан філологічного
факультету

“ ” 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика викладання граматики української мови як іноземної

	(назва навчальної дисципліни)
Галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>
	(шифр і назва напрямку підготовки)
Спеціальність	<u>035 Філологія</u>
	(шифр і назва спеціальності)
Спеціалізація	<u>035.01 Українська мова та література</u>
	(назва спеціалізації)
Освітньо-професійна програма	<u>Українська мова та література, українська мова як</u>
	<u>іноземна</u>
факультет	<u>філологічний</u>
	(назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма „Методика викладання граматики української мови як іноземної” для студентів спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.01 Українська мова та література, освітньо-професійна програма «Українська мова та література, українська мова як іноземна». Львів, 2025. ___18 с. _

Розробник – кандидат філологічних наук, доцент Мацюк З.О.

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри українського прикладного мовознавства.

Протокол № 4 від “ 29 ” серпня _____ 2025 ____ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

“ 29 ” серпня 2025 р

(прізвище та ініціали)

(Горан З.О)

Затверджено Вченою радою філологічного факультету

(шифр, назва)

Протокол № 21 від “ 25 ” серпня 2025 р.

Голова

(підпис)

“ 25 ” 08 2025 р.

(прізвище та ініціали)

(Курчак А.)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань _____ 03 Гуманітарні науки	За вибором	
Модулів – 2	Спеціальність _____ 035 Філологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2	Спеціалізація _____ 035.01 Українська мова та література	3, 4-й	
Курсова робота –	Освітньо-професійна програма «Українська мова та література, українська мова як іноземна»	<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин – 180		6-й, 7-й	
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>бакалавр</i>	32 год.;	
		30 год.	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		- год.	
		- год.	
		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Самостійна робота</i>	
		58 год.	год.
60 год.			
<i>Індивідуальні завдання:</i>			
год.			
Вид контролю: <i>залік; залік</i>			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1:2

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета спецкурсу – ознайомити з основними теоретичними проблемами методики викладання граматики української мови в чужоземній аудиторії, а також сформувати навички самостійного, творчого підходу до роботи з граматичним матеріалом у практичному курсі української мови як іноземної.

Досягнення цієї мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- з'ясувати місце і роль граматики в практичному курсі української мови як іноземної;
- активізувати теоретичні знання студентів про особливості функцій граматичних одиниць української мови у зв'язку з їх вивченням у чужомовній аудиторії;
- визначити особливості методичної організації роботи з граматичним матеріалом у системі навчання української мови як іноземної;
- розкрити лінводидактичні особливості вивчення морфологічних категорій і форм української мови як іноземної та правил їх поєднання у словосполучення та речення;
- вказати на способи подання граматичного матеріалу в програмах, підручниках та посібниках з української мови як іноземної;
- активізувати самостійну роботу студентів, пов'язану зі створенням системи граматичних вправ і завдань для практичної роботи з іноземцями.

Унаслідок засвоєння теоретичних основ спецкурсу з методики викладання граматики української мови як іноземної студенти мають:

знати:

- завдання методики викладання граматики української мови як іноземної;
- зміст методичної компетенції майбутніх викладачів щодо вивчення граматики в чужомовній аудиторії;
- особливості методичної організації роботи щодо вивчення морфологічного матеріалу та синтаксичних конструкцій української мови як іноземної;
- роль граматики в процесі навчання української мови іноземців і місце граматичного матеріалу на уроці української мови як іноземної;
- обсяг граматичного матеріалу та послідовність його введення залежно від мети, етапу навчання та рівня знань слухачів;
- шляхи формування граматичних навичок у рецептивних та продуктивних видах мовленнєвої діяльності.

У результаті навчання щодо вироблення практичних навичок роботи з граматичним матеріалом у чужомовній аудиторії студенти мають:

уміти:

- вибирати форми і методи навчання граматики залежно від умов навчання, зацікавленості іноземного слухача;
- ураховувати знання рідної мови студента-іноземця під час вивчення граматики української мови;
- використовувати різноманітні наочні засоби для навчання граматики української мови як іноземної;
- укладати систему вправ і завдань для вироблення практичних умінь та навичок оволодіння граматичним матеріалом.

Теоретичний матеріал спецкурсу „Методика викладання граматики української мови як іноземної” призначений для вивчення впродовж 62 годин аудиторної роботи та 118 годин самостійної роботи.

Навчальна дисципліна складається з двох змістових модулів: **1. Теоретичні основи методики викладання граматики української мови як іноземної. 2. Методика викладання морфології української мови як іноземної.**

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи методики викладання граматики української мови як іноземної (УМІ).

Тема 1. Граматика української мови як об'єкт навчання для іноземців. Види граматик та їхній зв'язок з методикою викладання УМІ.

Тема 2. Методична організація та система роботи з граматичним матеріалом у практичному курсі української мови як іноземної.

Тема 3. Граматичний матеріал у програмах, підручниках з української мови як іноземної.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 2. Методика викладання морфології української мови як іноземної.

Тема 1. Лінгводидактичні особливості вивчення іменника.

Тема 2. Лінгводидактичні особливості вивчення прикметника.

Тема 3. Лінгводидактичні особливості вивчення числівника.

Тема 4. Лінгводидактичні особливості вивчення займенника.

Тема 5. Лінгводидактичні особливості вивчення прислівника.

Тема 6. Лінгводидактичні особливості вивчення дієслова.

Тема 7. Лінгводидактичні особливості вивчення службових частин мови та вигуків.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи методики викладання граматики української мови як іноземної												
Тема 1. Методика навчання граматики української мови як іноземної як навчальна дисципліна, її мета і завдання. Граматика української мови як об'єкт навчання для іноземців. Роль і місце граматики у навчанні української мови як іноземної. Види граматик та	26	6					20					

їхній зв'язок з методикою викладання УМІ: а) академічна та педагогічна граматики; б) описова та практична граматики; в) пасивна та активна граматики.												
Тема 2. Методична організація та система роботи з граматичним матеріалом у практичному курсі УМІ. Поняття „методична система граматики”, її зміст і структура. Навчальний граматичний матеріал, його основні структурні елементи. Принципи та критерії відбору навчального граматичного матеріалу. Послідовність уведення граматичного матеріалу. Шляхи і способи подання граматичного матеріалу. Прийоми навчання граматичного матеріалу. Основні способи ознайомлення з	32	12			20							

новим граматичним матеріалом. Система вправ у процесі навчання граматики української мови як іноземної.													
Тема 3. Грамматичний матеріал у програмах, підручниках з української мови як іноземної	32	14				18							
Разом – зм. модулів 1	90	32				58							
Модуль 2													
Змістовий модуль 2. Методика викладання морфології української мови як іноземної													
Тема 1. Лінгводидактичні особливості вивчення іменника	16	6				10							
Тема 2. Лінгводидактичні особливості вивчення прикметника	14	4				10							
Тема 3. Лінгводидактичні особливості вивчення числівника	10	4				6							
Тема 4. Лінгводидактичні особливості вивчення займенника	12	2				10							
Тема 5. Лінгводидактичні особливості вивчення дієслова	22	8				14							
Тема 6. Лінгводидактичні особливості вивчення прислівника	8	2				6							

Тема 7. Лінгводидактичні особливості вивчення службових частин мови та вигуків української мови в іншомовній аудиторії.	8	4				4						
Разом – зм. модулів 2	90	30				60						

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми 6 семестр	Кількість годин
1.	Види граматик та їхній зв'язок з методикою викладання УМІ.	18
2.	Розробка різних типів вправ для використання в процесі вивчення УМІ.	20
3.	Робота з програмами та підручниками з УМІ, аналіз специфіки подання граматичного матеріалу.	20
	Разом	58
	7 семестр	
4.	Словозміна іменників як лінгводидактична проблема в курсі методики викладання УМІ. Значення відмінків іменників.	16
5.	Особова парадигма дієслів як об'єкт вивчення в курсі УМІ.	14
6.	Семантичні групи дієслів у практиці навчання граматики УМІ.	15
7.	Система вправ і завдань з коментарями для вивчення частин мови в практичному курсі УМІ.	15
	Разом	60

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Метод спостереження, аналізу, пошуковий метод.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Участь у дискусії під час лекцій; підсумкова залікова робота; письмова реферативна робота.

8. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЄТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Семестр 6, 7											Підсумковий тест (залік)	Сума
Поточне тестування та самостійна робота												
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2							Залік	100	
T1	T2	T3	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7			
25	15	10	10	5	10	5	5	5	10			50
										50	100	

8. Anna Seretny, Ewa Lipińska. ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego. – Kraków, 2005. S. 111–137 (NAUCZANIE GRAMATYKI).

Базова

1. Бронська А.А. Формування методичної компетенції викладача української мови як іноземної (викладання граматики). *Іноземні мови*. 1997. № 4. С. 31–33.
2. Вовк О.І. Методика навчання граматичному аспекту спілкування студентів-філологів. *Studia Germanica et Romanica: Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання*. 2006. Т. 3. № 1 (7). С. 144–155.
3. Гороховська Т. Теоретичні та практичні засади вивчення дієприслівника у процесі фахової підготовки іноземних студентів нефілологічних спеціальностей. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Вип. 14. Львів, 2019. С. 173–180.
4. Зозуля І. Є. Особливості методики викладання граматики української мови як іноземної. *Актуальні проблеми викладання української мови як іноземної* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Біла Церква, 19 квітня 2019 р. Біла Церква : Білоцерківський НАУ, 2019. С. 24–27.
5. Кириченко Ю. Граматичний мінімум у курсі української мови як іноземної. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/14717>.
6. Мацюк З. О. Лінгводидактичні особливості вивчення займенників у курсі української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Львів, 2022. Вип. 16. С. 109–127.
7. Мацюк З. О. Лінгводидактичні особливості вивчення прикметників у курсі української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Львів, 2024. Вип. 18. С. 44–56.
8. Мацюк З.О. Видові форми дієслів як об'єкт вивчення в курсі української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Львів, 2013. Вип. 8. С. 168–177.
9. Мацюк З.О. Граматичний матеріал у програмах та підручниках з української мови як іноземної. *Wroclawska ukrainistyka. Lingua. Litterae. Sermo*. Wrocław, 2022. S. 181–192.
10. Мацюк З.О. Дієслівна категорія часу української мови як об'єкт вивчення в іншомовній аудиторії. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Вип. 64. Ч. 1. Львів : Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2017. С. 491–498.
11. Мацюк З.О. Лінгвістичні основи методики викладання граматики української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Вип. 2. Львів, 2007. С. 31–39.
12. Мацюк З.О. Лінгводидактичні особливості вивчення прислівника в курсі української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Вип. 7. Львів, 2012. С. 158–166.
13. Мацюк З.О. Лінгводидактичні особливості вивчення службових частин мови в курсі української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Львів, 2014. Вип. 9. С. 150–161.
14. Мацюк З.О. Лінгводидактичні особливості вивчення числівників у курсі української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Львів, 2019. Вип. 14. С. 159–172.

15. Мацюк З.О. Методика викладання граматики української мови як іноземної: Програма спецкурсу для студентів філологічного факультету спеціалізації „Українська мова як іноземна”. Львів, 2008. 33 с.
16. Мацюк З.О. Методика викладання граматики української мови як іноземної. Морфологія: навч.-метод. посіб. Львів: Видавець Вікторія Кундельська, 2024. 296 с.
17. Мацюк З.О. Методичне осмислення граматичного матеріалу української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Львів, 2011. Вип. 6. С. 135–140.
18. Мацюк З.О. Навчання відмінкової системи іменників у курсі української мови як іноземної. *Сучасна українська нація: Мова, історія, культура*: Міжнародна науково-практична конференція з нагоди 15-річчя заснування кафедри українознавства у Львівському національному медичному університеті ім. Данила Галицького (16 березня 2016 року). Львів, 2016. С. 180–182.
19. Мацюк З.О. Особова парадигма українського дієслова як лінгводидактична проблема. *TeKa Komisji polsko-ukraińskich związków kulturowych*. Т. III. Lublin, 2008. S. 15–30.
20. Мацюк З.О. Типи граматик та їхній зв'язок з методикою викладання української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Львів, 2018. Вип. 13. С. 146–154.
21. Мацюк З.О. Типи словозміни українського дієслова як лінгводидактична проблема. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Вип. 3. Львів, 2008. С. 230–241.
22. Мацюк З.О. Типологія форм словозміни іменників у курсі української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Львів, 2016. Вип. 12. С. 144–151.
23. Пеляшенко І.І., Серебрякова Н.О. Теоретичні аспекти формування граматичної компетенції у студентів в процесі вивчення іноземних мов. *Studia Germanica et Romanica: Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання*. 2006. Т. 3. № 3 (9). С. 76–86.
24. Склярєнко Н.К. Типологія вправ в інтенсивному навчанні іноземних мов. *Гуманістичні аспекти лінгвістичних досліджень і методики викладання іноземних мов*: Зб. наук. праць. Київ, 1992. С. 9–14.
25. Соколова С. Формування граматичної компетенції з української мови як іноземної: теоретичні основи та апперцепція студентами. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Вип. 8. Львів, 2013. С. 159–167.
26. Тараненко О.О. Словозміна української мови. Nyiregyhaza, 2003.
27. Теорія і практика викладання української мови як іноземної: зб. наук. праць. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006–2025. Вип. 1–19.
28. Юзвяк І. Особливості викладання кличного відмінка на заняттях з української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Вип. 14. Львів, 2019. С. 197–205.
29. Allen J.B.P. Grammatyka pedagogiczna. *Kurs edynburski językoznawstwa stosowanego*. Т. II. Warszawa, 1983. S. 61–83.
30. Allen J.B.P., Widdowson H.G. Grammatyka a nauczanie języka. *Kurs edynburski językoznawstwa stosowanego*. Т. I. Warszawa, 1983. S. 52–100.
31. Hryckowian J. Jak uczyć języka ukraińskiego. *Poradnik metodyczny do nauczania języka ukraińskiego w szkołach polskich*. Warszawa, 1968.

32. Miodunka W. Lingwistyczne podstawy nauczania języka polskiego jako obcego. *Poradnik metodyczny dla nauczycieli polonijnych* / Pod. red. K. Krakowiak, J. Mańdziuka. Lublin, 1980.
33. Pasięka M. Stopniowanie materiału gramatycznego w podręcznikach języka polskiego jako obcego poziomu zerowego. *Nauczanie języka polskiego jako obcego: materialy z I Konferencji Grupy „Bristol”* / Pod. red. W. Miodunki. Kraków, 1997. S. 127–134.
34. Seretny Anna, Lipińska Ewa. Nauczanie gramatyki // *Їхне ж: ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*. Kraków, 2005. S. 111–133.
35. Zybrow J. Gramatyka w nauczaniu języków obcych: szkolna, dydaktyczna, komunikacyjna // *Przedład Glottodydaktyczny*. T. 10. – S. 37–47.

Додаткова

1. Безпояско О.К. Іменні граматичні категорії: Функціональний аналіз. Київ: Наук. думка, 1991. 169 с.
2. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови: Морфологія. Київ: Либідь, 1993. 336 с.
3. Вихованець І.Р. Прийменникова система української мови. Київ: Наук. думка, 1980. 286 с.
4. Вихованець І.Р. Система відмінків української мови. Київ: Наук. думка, 1987. 231 с.
5. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ: Наук. думка, 1988. 256 с.
6. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматики української мови / за ред. чл.-кор. НАН України І. Вихованця. Київ: Пульсари, 2004. 398 с.
7. Возний Т.М. Словотвір дієслів в українській мові в порівнянні з російською та білоруською. Львів: Вища школа, 1981. 187 с.
8. Возний Т.М. Структурно-семантичні групи дієслів у сучасній українській мові. *Укр. мова і літ. в школі*. 1976. № 3. С. 27–34.
9. Выхованец И.Р. Функциональная типология предлогов и падежей: Автореф. дисс. ...докт. филол. наук. Киев, 1983. 48 с.
10. Горпинич В.О. Українська морфологія. Дніпропетровськ: ДДУ, 2000. 359 с.
11. Грищенко А.П. Прикметник в українській мові. Київ: Наук. думка, 1978. 207 с.
12. Дудко І. В. Займенникове вираження категорії означеності-неозначеності в українській мові : монографія. Київ : Довіра, 2011. 230 с.
13. Загнітко А.П. Категорія роду в системі граматичних категорій іменника. *Мовознавство*. 1987. № 2. С. 62-67.
14. Загнітко А.П. Основи функціональної морфології української мови: навч. посібник. Київ, 1991. С. 134–189.
15. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Морфологія. Донецьк: ДонДУ, 1996. 435 с.
16. Захлюпана Н. М., Кузьма І. Т., Кутня Г. В. Морфологія: навчально-методичний посібник. Львів, 2009. 120 с.
17. Іваненко З.І. Прийменникові конструкції часу. *Укр. мова і літ. в школі*. 1976. № 1. С. 33–40.
18. Іваницька Н.Л. Службові частини мови. *Укр. мова і літ. в школі*. 1991. № 8. С. 25–40.
19. Качура О.В. Ступенювання ознаки предмета в семантико-функціональному аспекті. *Мовознавство*. 1991. № 1. С. 38–42.

20. Колодяжний А.С. Прийменник: матеріали до лекцій з курсу сучасної української літературної мови. Харків: Вид-во Харків. ун-ту, 1960. 165 с.
21. Костусяк Н.М. Категорія ступенів порівняння прикметників і прислівників. Луцьк: Вежа, 2002. 179 с.
22. Костусяк Н.М. Категорія ступенів порівняння у граматичній системі української мови: Автореф. дис. ...канд. філол. наук: 10.02.01 / НАН України; Ін-т укр. мови. Київ, 1998. 20 с.
23. Кучеренко І.К. Актуальні проблеми граматики. Львів: Світ, 2003. 226 с.
24. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови: морфологія: у 2-х частинах. Київ: Вид-во Київ. ун-ту. Ч.1. 1961. 172 с.; Ч. 2. 1964. 159 с.
25. Лукінова Т.Б. Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис). Київ: Наук. думка, 2000. 370 с.
26. Масицька Т.С. Граматична структура дієслівної валентності. Луцьк: Вежа, 1998. 208 с.
27. Мацько Л.І. Інтер'єктиви в українській мові: навчальний посібник. Київ: КДПІ, 1981. 131 с.
28. Ожоган В.М. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови: монографія. Київ: НАН України; Ін-т укр. мови, 1997. 231 с.
29. Пасічник І.А. Категорія валентності предикативних прикметників. Луцьк: Вежа, 2006. 184 с.
30. Плющ М.Я. Відмінок у семантико-синтаксичній структурі речення. Київ: Вид-во Київ. пед. ін-ту, 1978. 108 с.
31. Сич В.Ф. Розряди прикметників за значенням і їх стилістичні функції. *Укр. мова і літ. в школі*. 1970. № 6. С. 22–27.
32. Чапля І.К. Прислівники в українській мові. Харків, 1960. 123 с.
33. Шаповалов Н.П. Статус і структура категорії порівняння. *Функціонально-комунікативні вияви граматичних одиниць*: зб. наук. праць. Київ, 1997. С. 56–59.

Словники, довідники

1. Граматичний словник української літературної мови. Словозміна / В. І. Критська, Т. І. Недозим, Л. В. Орлова, Т. К. Пуздирева, Ю. В. Романюк; відп. ред. Н. Ф. Клименко. К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2011. 760 с.
2. Загнітко А. П., Данилюк І. Г., Ситар Г. В., Щукіна І. А. Словник українських прийменників. Сучасна українська мова. Донецьк : ТОВ ВКФ «БАТ», 2007. 416 с.
3. Захлюпана Н., Кузьма І., Кутня Г., Труш О. Морфологія: Термінологічний словник-довідник. Львів, 2014. 225 с.
4. Захлюпана Н.М., Кочан І.М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І Франка, 2002. 250 с.
5. Колібаба Л., Фурса В. Словник дієслівного керування: у 2-х т. Тернопіль: Видавництво «Підручники і посібники», 2025. Т 1 (А–К); Т. 2 (Л–Я).
6. Паламар Л., Удварі І. Практичний словник дієслівних форм української мови. Ніредгаза, 1998. 200 с.
7. Прилущка Я. Українська мова. Граматичний довідник для іноземних учнів підготовчого відділення. Харків : ХНАМГ, 2007. 128 с.
8. Романова В. М. 1000 українських дієслів. Словник синтаксичної сполучуваності (для студентів-іноземців). Київ: Вид. центр КНЛУ, 2008.
9. Сокіл Б., Новіцька Л., Товкало М. Дієслівне керування в українській мові: навч. посіб. для студентів-іноземців. Львів : «Магнолія 2006», 2008. 752 с.

10. Aleksander Szulc Słownik dydaktyki języków obcych. Warszawa, 1997. 322 s.
11. Mirosław Skorzyński. Mały słownik słowotwórczy języka polskiego dla cudzoziemców. Kraków, 1989.

Програми, стандарти

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
2. Навчальні мінімуми з української та російської мов для іноземців / Укл. Н. Ф. Зайченко, С.А. Воробйова. Київ, 1995.
3. Навчальні програми та методичні рекомендації до дисциплін спеціалізації «Українська мова як іноземна» / Київ нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т філології, каф. укр. та рос. мов як іноземних; авт. В.І. Невоїт, Г.Д. Швець, М. В. Шевченко та ін. Київ: Четверта хвиля, 2015. 208 с.
4. Стандартизовані вимоги. Рівні володіння українською мовою як іноземною А1–С2. Зразки сертифікаційних завдань / укл. Галина Бойко, Данута Мазурик, Олександра Антонів, Олена Синчак. Київ : Інкос, 2020. 186 с.
5. Стандарт державної мови. Українська мова як іноземна. Рівні загального володіння А1 – С2. Видання офіційне / Олександра Антонів, Олена Синчак, Галина Бойко. Київ : Національна комісія зі стандартів державної мови, 2024. 139 с.

Підручники, посібники з граматики української мови як іноземної

1. Азарова Л. Є., Корженко В. Я., Корженко З. П. Практична грамика української мови для студентів-іноземців підготовчого відділення : навч. посібник. Вінниця : ВНТУ, 2004. 294 с.
12. Вінницька В. М., Плющ Н. П. Українська мова : практичний курс граматики для студентів-іноземців. Київ : Правда Ярославичів, 1997. 243 с.
13. Вінницька В. М., Плющ Н. П. Українська мова. Практичний курс граматики для студентів-іноземців : підручник. Київ : ВПЦ „Київський університет”, 2003. 272 с.
14. Дідківська Л. П., Швець Г. Д. Сучасна українська мова. Синтаксис (у двох частинах) : навчальний посібник для іноземних студентів. Київ: Фенікс, 2014. Ч. 1. 181 с.; Київ: Фенікс, 2014. Ч. 2. Тести. 77 с.
15. Джура М. Посібник з української мови для студентів-іноземців : лексико-граматичний практикум. Львів : Манускрипт, 2005. 82 с.
16. Забуранна О., Суровий В. Розмовна мова та грамика : вступ до основ мови. Новий вислів – українська мова. Японія. 162 с.
17. Зайченко Н. Ф. Українська мова як іноземна : граматичний аспект. Київ : Освіта України, 2013. 119 с.
18. Кириченко Ю. Граматичний мінімум у курсі української мови як іноземної URL: <http://repository.hneu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/14717>.
19. Кисілевський К. Грамика української мови (для школи й самонавчання). 4-те вид., перероб. Нью-Йорк : Видання Шкільної Ради УККА, 1955. 54 с.
20. Кислиця Д. Грамика української мови. Частина 1. Фонетика і морфологія. Торонто, 1974. Вид. 7. 129 с.
21. Кусяк С., Жангазінова Р. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія : навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів

- підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.
22. Лесів М. Шкільна граматики української мови. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995. 173 с.
 23. Лиса Н. С., Кривоус М. Б., Тишковець М. П. Українська мова як іноземна : основи граматики в таблицях та вправах. Тернопіль : Економічна думка, 2011. 312 с.
 24. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців : навчальний посібник. Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.
 25. Медушевський А. П., Зятківська Р. І. Граматики української мови. Київ, 1963.
 26. Ніколаєва Н. С., Любчевська-Сокур В. О., Невоїт В. І., Черехаха Л. Л., Овдіюк В. В., Ситник О. О. Практична граматики української мови для іноземців. Київ : Четверта хвиля, 2020. 215 с.
 27. Присяжнюк Н., Ризванюк С. Українське дієслово : довідник-посібник для іноземних громадян, які володіють іспанською мовою. Київ, 2005. 166 с.
 28. Романчук Б. Українська мова: Граматичні й правописні вправи. Нью-Йорк, 1990.
 29. Середницький А. Рідна мова. Граматики української мови для V–VIII класів. Варшава : Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, 1969. 240 с.
 30. Станкевич Н. Морфологія сучасної української мови : зб. вправ. Wrocław, 1997. 112 с.
 31. Чорній С. Граматики української мови. Ч. I. Фонетика і Морфологія. Брокпорт, Н.Й., 1970. 117 с.; Ч. II. Синтакса. Брокпорт, Н.Й., 1969. 119 с.
 32. Чумак О. Г., Чумак В. В. Українська мова. Основи морфології, синтаксису, стилістики навчальний посібник. Київ, 2006. Ч. II. 214 с.
 33. Чумак О. Г., Чумак В. В. Українська як іноземна мова. Основи фонетики, граматики, інтонації, словотвору : навч. посібник. Київ, 2005. Ч. I. 238 с.
 34. Ющук И. Ф. Я выучу украинский язык: Фонетика. Лексика. Словообразование. Морфология. Украинская литература до 1917 года : учебное пособие. Київ, 1991.
 35. 100 вправ з граматики української мови (вступний курс для студентів англomовного відділення). Львів, 2001.
 36. Assya Humesky. Modern Ukrainian. Edmonton-Toronto : Canadian Institute of Ukrainian Studies, 1980. 438 S.
 37. Bylina Tomasz. Ukraiński nie gryzie!: innowacyjny kurs od podstaw. Aktywna nauka słownictwa i gramatyki za pomocą ćwiczeń. Edgard, 2011. 152 s.
 38. Duravetz G. Ukrainian (conversational and grammatical). Level II. Kyiv; Toronto : Kobza-international, 1993. 440 p.
 39. Melnik S. Початки української морфології : посібник для угорських українців. Ніредьгаза, 1999.
 40. Mykhalyk R. Grammaire pratique de l'ukrainien. Manuel de niveau moyen. Traduit de l'ukrainien par Iaroslav Lebedynsky. Paris : L'Harmattan, 2003. 160 p.
 41. Oleksandra Palka. Modern Ukrainian Grammar in Tables : orphology]. Lviv, 1997.
 42. Stechin I. W. Ukrainian Grammar. Winnipeg, 1958.
 43. Swiecicki U. Rzecz o języku ukraińskim : gramatyka z przykładami. Lwów, 1923.
 44. Pugh S. M., Press I. Ukrainian : A Comprehensive Grammar. London – New York : Routledge, 2005. 315 p.
 45. Wasiak E. Сучасна українська літературна мова : Вправи з фонетики і морфології. Warszawa, 1989.

Теми рефератів
зі спецкурсу «Методика викладання граматики української мови як іноземної»
для студентів 3 курсу філологічного факультету

1. Функціональна граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
2. Комунікативна граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
3. Порівняльна граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
4. Контрастивна граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
5. Генеративна граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
6. Формальна граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
7. Аплікаційна граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
8. Категорійна граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
9. Фразова граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
10. Універсальна граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
11. Історична граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
12. Академічна граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
13. Описова граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
14. Педагогічна граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
15. Пасивна граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
16. Активна граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
17. Практична граMATика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.
18. Прагмалінгвістика та її зв'язок з методикою викладання граматики УМІ.
19. Комунікативна лінгвістика та її зв'язок з методикою викладання граматики УМІ.
20. Соціолінгвістика та її зв'язок з методикою викладання граматики УМІ.
21. Психолінгвістика та її зв'язок з методикою викладання УМІ.

ЗАЛКОВІ ВИМОГИ

1. Методика навчання української мови як іноземної як навчальна дисципліна, її мета і завдання.
2. Роль і місце граматики у навчанні української мови як іноземної в аспекті граматики-перекладного методу.
3. Роль і місце граматики у навчанні української мови як іноземної в аспекті прямих методів.
4. Роль і місце граматики у навчанні української мови як іноземної в аспекті комунікативних методів.
5. Зв'язок методики викладання граматики УМІ з лінгвістичними дисциплінами (соціолінгвістикою, функціональною лінгвістикою, когнітивною лінгвістикою, прагмалінгвістикою, комунікативною лінгвістикою).
6. Види граматик та їх зв'язок з методикою викладання української мови як іноземної.
7. Академічна граMATика, її зміст і завдання, зв'язок з іншими видами граматик.
8. Педагогічна граMATика, її зміст і завдання. Сучасні педагогічні граматики.
9. Стадії та аспекти навчання граматики, їх взаємозв'язок.
10. Поняття „описова граMATика”. Відмінності описової граматики рідної та чужої мови.
11. Поняття „практична граMATика”, її зміст і призначення.
12. Спільні та відмінні риси описової та практичної граматики.
13. Суть функціонального опису граматичних явищ та урахування його результатів у методиці викладання граматики УМІ.
14. Відображення функціонального прояву мовних одиниць у програмах для вивчення граматики УМІ.
15. Лінгвістична прагMATика, її зв'язок з граMATикою та методикою викладання граматики УМІ.
16. Два аспекти „від форми до змісту” (пасивний) і „від змісту до форми” (активний) граматики та їх місце і роль у практиці навчання граматики УМІ.
17. Пасивна та активна граMATика, основні пункти їх розмежування.
18. Особливості змісту та структури практичних граматик (характеристика одного із підручників з практичної граматики).
19. Методична система граматики, її зміст і структура.
20. Основні проблеми методичної системи граматики.
21. Навчальний граматичний матеріал, його основні структурні елементи.
22. Принципи та критерії відбору навчального граматичного матеріалу.
23. Комунікативний принцип відбору навчального граматичного матеріалу, його характеристика.
24. Дидактико-психологічний принцип навчального граматичного матеріалу та спеціальні принципи його реалізації.
25. Принцип методичної доцільності та основні критерії включення граматичного явища до складу навчального матеріалу.
26. Принцип адекватного подання системи іноземної мови та його роль у відборі граматичного матеріалу на різних етапах навчання УМІ.
27. Етапи відбору навчального граматичного матеріалу, їх характеристика.
28. Послідовність введення граматичного матеріалу.
29. Шляхи подання граматичного матеріалу.

30. Способи подання граматичного матеріалу.
31. Правила як спосіб подання граматичного матеріалу та їх види.
32. Мовленнєвий зразок, особливості його застосування.
33. Моделі як спосіб презентації граматичного навчального матеріалу.
34. Особливості лексичного способу засвоєння граматичного матеріалу.
35. Прийоми навчання граматичного матеріалу.
36. Способи подання граматичного матеріалу в програмах з практичного курсу УМІ.
37. Вимоги до граматичного матеріалу початкового етапу навчання.
38. Вимоги до граматичного матеріалу просунутого етапу навчання.
39. Вимоги до граматичного матеріалу початкового етапу навчання.
40. Граматичний матеріал в програмах для короткострокового навчання.
41. Специфіка подання граматичного матеріалу в системі включеного навчання.
42. Граматичний матеріал у підручниках з УМІ.
43. Основні способи подання граматичного матеріалу в підручниках з УМІ.
44. Основні вимоги до організації граматичного матеріалу в підручниках.
45. Класифікація підручників відповідно до способів і форм подання в них граматичного матеріалу.
46. Специфіка подання граматичного матеріалу в підручниках загального (спеціального) типу.
47. Основні способи ознайомлення з новим граматичним матеріалом у процесі навчання УМІ.
48. Сучасні вимоги до побудови системи вправ для формування граматичної компетенції іноземців.
49. Підготовчі вправи у системі вправ з граматичною спрямованістю.
50. Мовленнєві вправи та їхні різновиди (ситуативні та ігрові вправи) для розвитку навичок роботи з граматичним матеріалом.
51. Лінгводидактичні особливості вивчення морфологічного матеріалу в практичному курсі УМІ (іменник, прикметник, займенник, дієслово, службові частини мови, вигук).